

Пан Сергіуш гербу Порай Дзолос, к.ю.н.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЕТНІЧНИМ ПОЛЯКАМ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ГЕНЕАЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Походження «польських слідів» в Україні

Після занепаду Київської Русі у 1240 р. внаслідок ординської навали, у середині XIV ст. значна частина Українських земель відвойовується литовцями. Поступове зближення Великого князівства Литовського і Королівства Польського призводить до їх об'єднання в одну державу – Річ Посполиту – 1 липня 1569 р. на Люблінській унії. Ця держава проіснувала до кінця XVIII ст., коли внаслідок трьох Поділів Речі Посполитої 1772, 1793, 1795 р. її землі були загарбані Росією, Австрією та Пруссією. Тож, впродовж 1569 – 1793 рр. значна частина території сучасної України перебувала у складі Речі Посполитої. Тому, «польських слідів» в Україні було безліч, однак, багато з них були стерті часом.

2. З чого варто починати генеалогічне дослідження?

Генеалогічне дослідження слід починати з систематизації інформації про найбільш давнього родича, про якого наявні точні дані. Цінні відомості містяться у документах (свідоцтва про народження, шлюб, смерть, трудові книжки, дипломи тощо), розповідях родичів і надгробних табличках.

Записи актів цивільного стану (народження, шлюб, смерть) зберігаються в органах РАЦС (ЗАГС) за місцем їх вчинення впродовж 75 років. Після цього, документи передаються до відповідного обласного архіву. З цих установ можна отримати їх копії. Дуже добре, якщо дослідник має точну інформацію про певного родича, який жив до Революції 1917 р.

За підсумками підготовчих заходів дослідник повинен **знати** чи, хоча би, мати припущення:

- як звали найдавнішого відомого родича?
- коли і де цей родич народився (одружився або помер)?
- яке віросповідання мав досліджуваний родич?

3. Основні джерела генеалогічного дослідження

Основними джерелами при проведенні генеалогічного дослідження щодо родичів, які жили у Російській імперії, є:

1. *Метричні книги церков (костьолів, синагог).*
2. *Ревізські казки (ревизские сказки).*
3. *Сповідні розписи (исповедные росписи).*
4. *Шлюбні обшуки (брачные обыски).*
5. *Клірові відомості.*
6. *Пам'ятні книжки та інші довідкові видання.*

Метричні книги – це щорічні реєстри, записи актів цивільного стану, що здійснювалися у церкві до Революції 1917 р. Метрична книга за певний рік складається з трьох частин: 1) про народжених; 2) про одружених; 3) про померлих.

Із запису про народження ми можемо взнати як звали батьків давнього родича, де вони жили, до якої суспільної верстви належали. (Щодо дат, можлива розбіжність у 1-2 роки між радянськими документами і метриками).

Із запису про одруження можна з'ясувати вік родича, його соціальний стан та місце проживання. Такі само відомості (крім віку) можна взнати і про батьків одружених осіб.

Із запису про смерть можна взнати вік померлого (а, значить, і рік народження), соціальний стан, родичів, місце проживання і поховання особи.

У метричних записах ХІХ ст. про народження, шлюб і смерть одна й та сама особа може називатися трохи по-різному, наприклад Ян-Іоанн-Іван, Теодор-Божидар, Франц-Францишек, Ядвіга-Людвіга тощо. Те саме стосується і прізвища: наприклад, «Любаньські» можуть бути записані як «Любанські», «Любонські» чи «Любомські». (Це дає змогу краще ідентифікувати рід, адже гербовники та інша література часто містить варіанти прізвища конкретної родини, що дає змогу відрізнити її від однофамільців.)

Варто пам'ятати правила читання і транслітерації польських прізвищ кирилицею, адже, наприклад, прізвище «Chrzanowski» може бути перекладене як «Хржановський», «Хршановський», «Хжановський», «Хшановський», «Хранівський», «Храновський».

За життя соціальний стан особи міг змінюватися, особа могла мігрувати або володіти майном у різних губерніях, повітах і волостях. Тому не слід нехтувати записами про двоюрідних чи троюрідних родичів, адже вони можуть допомогти зрозуміти у метриках яких ще церков слід шукати інформацію.

Метричні книги однієї церкви за різні роки можуть бути розкидані по різних архівах. Тож, після віднайдення всіх відомих родичів, рекомендується продивитися всі метричні книги певної церкви, наявні у даному архіві, оскільки поряд із записом про народження відомого родича може міститися запис про шлюб його батьків чи смерть його пращурів, невідомих досліднику.

У дореволюційній Росії православні метричні книги велися з 1722 р., лютеранські – з 1764 р., католицькі – з 1826 р. (у деяких приходах – з 1710 р.), мусульманські – з 1828 р., іудейські – з 1835 р. (у деяких приходах – з 1804 р.), баптистські – з 1879 р. (велися поліцією), старообрядницькі і сектантські – по 1905 р. (велися поліцією), хоча найдавніша православна метрична книга в Україні датується 1600 р. Метричні книги римсько-католицьких костельців з 1860-х рр. велися російською, у 1830-х – 1840-х рр. – польською, а до того – латиною.

Адміністративно-територіальний поділ Російської імперії відрізнявся від сучасного. Тож, щоб знайти певний метричний запис, мало знати віросповідання, час і місце народження (одруження чи смерті) родича. Треба знати в якому саме обласному архіві він зберігається. Для цього слід переглянути **Зведені каталоги метричних книг** по різних областях, які можна скачати за посиланням: <http://undiasd.archives.gov.ua/doc/metric-books/> [1].

Точне посилання на архівні матеріали містить назву архіву і номери фонду, опису, справи та аркушу, й виглядає приблизно так: ДАЧО, ф. 123, оп. 4, спр. 567, арк. 89.

Ревізькі казки – це документи XVIII – середини XIX ст., призначені для оподаткування населення, що містять ім'я, по-батькові, прізвище (за наявності), вік власника двору та ім'я, по-батькові, вік членів його сім'ї і відношення до нього. Всього було проведено 10 ревізій. I ревізія – за наказом від 26.11.1718 р., II – від 16.12.1743 р. III – від 28.11.1761 р., IV – від 16.11.1781 р., V – від 23.06.1794 р., VI – від 18.11.1811 р., VII – від 20.06.1815 р., VIII – від 16.07.1833 р., IX – від 01.01.1850 р., X – від 26.08.1856 р. У проміжках між ревізіями ревізькі казки уточнювалися. Ревізії 1719, 1743 і 1811 рр. включали тільки чоловіків. Ревізькі казки містили інформацію тільки про представників податного стану (сільських обивателів, міщан, цехових, робітників у містах, однодворців). Дворяни, духовенство, держслужбовці, козаки, придворні, вчені, медики, маклери, купці, почесні громадяни, білопашці до ревізьких казок зазвичай не заносилися.

Сповідні розписи – це щорічний звітний документ православної церкви XVIII – початку XX ст., що являв собою посімейний список усіх прихожан (зазвичай, крім дітей у віці до 1 року) на певній території.

Шлюбний обшук – це письмовий акт, що встановлює відсутність перешкод для шлюбу і містить звання та стан наречених, їх місце проживання, вік, відсутність плотських і духовних родинних зв'язків, сімейний стан, інформацію про взаємну згоду, згоду батьків чи опікунів, письмові додатки.

Клірова відомість – це документ про службу православного духовенства. Складалася з 3 частин: 1) про будівлю церкви, церковне майно та доходи, наявність школи і богадільні; 2) про прізвище, ім'я, по-батькові, дату народження, сімейний стан, ступінь родинних стосунків, освіту, місце служби, посаду, нагороди, володіння землею і нерухомістю, знаходження під судом та про дітей духовних осіб певної церкви; 3) про статистичні дані щодо приходу.

Корисна інформація міститься у **довідкових виданнях XIX – XX ст.** – «Пам'ятних книжках» Російської імперії за 1830-ті – 1917 рр., 26-томній «Історія міст і сіл Української РСР», а також у книзі Л. Похилевича «Сказання про населені місцевості Київської губернії» 1864 р. [2] тощо.

4. Алгоритм проведення генеалогічного дослідження

1. З'ясувати прізвище, ім'я, по-батькові досліджуваного родича, його віросповідання, місце і дату народження (одруження або смерті).

2. Знайти у **Зведеному каталозі метричних книг** (<http://undiasd.archives.gov.ua/doc/metric-books/>) інформацію про те, в якому архіві зберігається розшукуваний метричний запис та номер фонду, опису і справи.

3. Знайти в Інтернеті **сайт та контактні дані певного архіва** на сайті <http://www.archives.gov.ua/Archives/> [3], написати запит до архіву, оплатити рахунок, отримати архівну копію і довідку щодо розшукуваного метричного запису.

4. За допомогою інформації з отриманої копії метричного запису продовжити генеалогічне дослідження (з урахуванням положень цього алгоритму, використовуючи **Зведений каталог метричних книг**):

- за інформацією про народження особи спробувати знайти запис про шлюб батьків цієї особи;

- за записом про шлюб, що містить інформацію про вік наречених, їх місце проживання та батьків, – знайти записи про народження кожного з наречених та про шлюби батьків наречених;

- за записом про смерть особи, що містить інформацію про вік померлого та його родичів, – знайти запис про народження померлої особи та встановити раніше невідомих родичів померлого.

Слід зазначити, що часто генеалогічне дослідження дає змогу віднайти **родовід до початку XVIII ст.**

5. До питання про шляхетське походження, шляхту, дворянство, герби

Європейське **дворянство** складало 1% населення і походило від багатих важко озброєних лицарів. Натомість, у Речі Посполитій чисельність **шляхти** доходила до 10-15% населення, оскільки лицарем вважався будь-який кінний воїн, навіть бідний і легко озброєний. Тож, серед осіб польського походження дуже високий відсоток нащадків аристократії.

Юридично всі шляхтичі вважалися рівними. Часто у Речі Посполитій графи і князі навіть не використовували свої гучні титули, аби не дратувати дрібну шляхту. Однак, фактично, шляхта поділялася на магнатів, князів, панів, середню, часткову, околичну (застінкову), безземельну, чиншову, міську і придворну шляхту та шляхтичів-гайдуків. Тож, між магнатами, що мали цілі провінції і багатотисячні приватні армії, і шляхетською голотою, що мала тільки шаблю і герб, була величезна прірва. Про **шляхту** написано багато [4].

Польська геральдика має певну специфіку. Якщо європейських лицарів було небагато, і кожен мав свій унікальний герб, то в Польщі, через дуже велику кількість шляхти, герб скоріше відображував приналежність шляхтича до певного військового загону, магната чи території. При цьому, один герб могли використовувати сотні різних шляхетських родин («**гербове рідство**»). Проте часто однофамільці чи родичі мали різні герби (адже служили у різних загонах чи магнатів).

Кожен польський **герб** має власну назву, яка, зазвичай, походить від певного магната, першого володільця герба, легендарного героя, фігур або їх композиції у гербі. Тому, для ідентифікації роду, слід вказувати прізвище і назву гербу, наприклад «Хржановські гербу Порай», «Любаньські гербу Гржимала», «Вржесніовські гербу Єліта», «Михалевські гербу Корчак», адже крім зазначених родів існують й інші Хржановські, що відносяться ще до 13 інших гербів, інші Любаньські, що відносяться ще до 5 інших гербів, та інші Вржесніовські, які відносяться ще до одного іншого гербу.

Співпадіння назви герба і прізвища не завжди вказує на зв'язок між ними. Так, легендарний пан Я.О. Заглоба з роману Г. Сенкевича «*Вогнем і мечем*» належав до гербу Вчеле, попри існування гербу під назвою «Заглоба».

У 1793 р. за другим Поділом Польщі Росія захопила Правобережну Україну, де утворила Київську (центр – Київ), Волинську (Житомир) та Подільську (Кам'янець-Подільський) губернії. Тож, архіви Київської,

Житомирської та Хмельницької областей мають дуже багаті фонди. На цих територіях мешкало бл. 200-400 тис. шляхтичів (при загальному населенні України 8 млн. осіб). Велика чисельність шляхти зменшувала податкові надходження, розбалансовувала соціальну структуру Російської імперії, викликала побоювання щодо відродження Речі Посполитої. Формально шляхту було зрівняно у правах з російським дворянством, однак шляхтичі мали довести своє благородне походження. Часто це було неможливо через розкиданість польських архівів по державах-загарбницях, розпорошеність документів серед багатьох нащадків, знищення документів під час воєн, пожеж, повстань тощо.

Наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. російською владою проводяться т.зв. «**Розбори шляхти**», що мали на меті утвердження і скорочення чисельності шляхти. Шляхтичі мусили довести свої дворянські права, однак тільки Центральна ревізійна комісія впродовж 1840-1845 рр. декласувала 75% шляхтичів (15 з 20 тисяч сімей), які на початку XIX ст. вже довели своє дворянське походження. Тож, у Російській імперії більше 90% польської шляхти не зберегли дворянський статус. Цих осіб записували до однодворців чи почесних громадян. У 1866 р. стан однодворців було скасовано і вже наприкінці XIX нащадків шляхти стали записувати до селян чи міщан.

Типовою була ситуація, коли особа народилася у 1815 р. дворянином, у 1845 р. одружилася як однодворець і в 1895 р. померла як селянин.

При цьому, масові «*Справи про дворянське походження роду Такого-то*» першої половини XIX ст. зараз зберігаються у різних архівах (ЦДІАК України, Державні архіви Київської, Хмельницької і Житомирської областей та ін.) та містять цінні витяги з втрачених документів XVIII ст., зокрема: метричні записи, зображення гербів, свідоцтва 12 благородних осіб, посімейні списки, відомості про маєтки тощо.

Шляхетський герб дає змогу прослідкувати зв'язок між предками дослідника та їхніми давніми прашурами XV-XVI і більш ранніх століть завдяки різноманітним **гербовникам** [5], де описані шляхетські родини, їх герби, походження, обставини одержання шляхетства і найзначніші представники.

Безліч цінної інформації, зокрема особові справи дворян, містить **фонд 782 Державного архіву Київської області**, присвячений документам **Київського дворянського депутатського зібрання**. Ознайомитися зі змістом **фонду 782 ДАКО** можна на сайті архіву за посиланням: http://opisi.dako.gov.ua/web/index.php?r=opisi/secondpage/index&message=Fond_F-782

Загалом же, повністю визнані російською імперською владою дворяни були внесені до **Дворянської родовідної книги** (рос. «Дворянская родословная книга») певної губернії (Київської, Волинської, Подільської тощо).

6. Інтернет як джерело у генеалогічному дослідженні

Значення Інтернету, як джерела інформації при проведенні генеалогічних досліджень, не слід переоцінювати. Інтернет є виключно допоміжним джерелом, оскільки лише поодинокі архівні документи потрапляють до нього.

99% документів зберігаються в архівах виключно у паперовому вигляді. Однак іноді в Інтернеті можна знайти назви документів та посилання на архівні фонди. Архівні установи, зазвичай, мають свої сайти, на яких часто міститься перелік їхніх фондів та різні *каталоги*. Ось посилання на перелік і контактні дані **архівів України**: <http://www.archives.gov.ua/Archives/>

Крім того, в Інтернеті можна знайти безліч літератури, у т.ч. старовинної та рідкісної, що містить інформацію загального характеру.

Багато цінної інформації міститься у *Vikinedії* [6].

Також, в Інтернеті існують генеалогічні сайти [7], наприклад:

<http://beket.com.ua> , <http://www.vgd.ru> , <http://forum.genoua.name/index.php> ,
<http://rodovoyegnezdo.narod.ru> , <http://ukrgenealogy.com.ua> ,
<http://ukrfamily.com.ua> .

Особам, що мають польське походження, вельми цікавими можуть бути такі сайти [8]:

<http://www.sejm-wielki.pl> – *Marek Jerzy Minakowski, Genealogia Potomków Sejmu Wielkiego*.

<http://gajl.wielcy.pl> – **сайт Тадеуша Гайля**, електронна версія його «Польського гербовника», що містить до 50000 родів і 5000 гербів.

Частина архівних матеріалів (у т.ч. метричних книг) була оцифрована мормонами Генеалогічного товариства Юти (Genealogical Society of Utah) і відкрита для вільного доступу на сайті <https://www.familysearch.org> [9]. Для їх перегляду необхідно зареєструватися на цьому сайті, увійти під своїм логіном і паролем на сайт <https://www.familysearch.org> , натиснути «Поиск» – «Каталог», в графу «Место» ввести назву певного населеного пункту. Комп'ютер видає перелік наявних документів. Натискаємо на якийсь з заголовків документів, а для посторінкового перегляду документа натискаємо на зображення фотоапарата справа від документа. Фотографію документа можна збільшувати і зменшувати (коліщатком на миші). Правою кнопкою миші можна натиснути на фото документа аби «Сохранить изображение как...» (однак, так зберігається не весь документ, а тільки та його частина, що видна на екрані). Сторінки документа можна гортати вліво-вправо стрілочками зліва вгорі коло слова «Снимок». Часто зліва від документа наявне посилання на фонд, опис і справу певного архіву.

На цьому сайті є багато документів, але вони проіндексовані погано. Якщо за назвою села чи містечка документів не знайдено, слід вводити назву центра адміністративно-територіальної одиниці вищого рівня, і так далі. Інакше кажучи, якщо пошук за селами, волостями і повітами Київської губернії не дав результату, в графі «Место» слід написати назву центру губернії (Київ, Житомир, Кам'янець-Подільськ), а вже тоді спробувати вибрати якийсь документ з масиву, що видасть комп'ютер.

Якщо зараз, певні документи на сайті відсутні, можливо, мормони викладуть їх пізніше. Загалом же, підбірка оцифрованих документів генеалогічного характеру щодо України доступна за посиланням: <https://www.familysearch.org/search/collection/location/1927132?region=Украина>

Сайт «FamilySearch» має партнерські відносини з іншими генеалогічними організаціями, які здійснюють спеціалізовані проекти індексації. Це Арканзаське генеалогічне товариство (the Arkansas Genealogical Society), Музей історії афроамериканців (the Black History Museum), Індіанське генеалогічне товариство (the Indiana Genealogical Society), Огайське генеалогічне товариство (the Ohio Genealogical Society) і Генеалогічне товариство Юти (the Utah Genealogical Association або Genealogical Society of Utah). Тож, певні цінні документи можуть знаходитися й на їхніх сайтах.

7. Оформлення і документування результатів дослідження

Побудова генеалогічного дерева доречна не тільки у результаті, але й у процесі генеалогічного дослідження. У разі знаходження відомостей про певного родича, їх слід негайно занести до **«робочого» генеалогічного дерева**, оскільки ця інформація зразу же може бути використана для продовження генеалогічного дослідження.

З дозволу керівництва архіву необхідно сфотографувати знайдений документ, адже невдовзі він може знадобитися для продовження генеалогічного дослідження.

Саморобні копії документа не мають юридичної сили. Тому, для отримання офіційного документа, в архівній установі слід замовити **копію документа** та відповідну **архівну довідку**, завірені печатками. Один такий документ в середньому обходиться у 80 грн.

Ціни на послуги архівів визначає *Наказ Державного комітету архівів України від 06.05.2008 р. N 82, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 8 серпня 2008 р. за N 730/15421 «Про затвердження цін на роботи (послуги), що виконуються центральними державними архівними установами на договірних засадах»*: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0730-08/> [10].

Література та джерела

1. Зведені каталоги метричних книг по різних областях можна скачати за посиланням: <http://undiasd.archives.gov.ua/doc/metric-books/>

2-А. Історія міст і сіл Української РСР: у 26 т. / Гол. ред. П.Т. Тронько. Київ: Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1967-1973. – Можна скачати за посиланням: <https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=4412611> .

2-Б. **Похилевич Л.** Сказания о населенных местностях Киевской губернии. Киев, 1864. 763 с.

<https://www.myslenedrevo.com.ua/ru/EStore/Local/1864Poxylevych.html>

3. Перелік і контактні дані **архівних установ України:**

<http://www.archives.gov.ua/Archives/>

4. Деяка література про польську шляхту:

- **Потоцький В., Семененко В.** Шляхта. Честь та гонор: факти, міфи, коментарі. Харків: ВД «Школа», 2014. 672 с.

- **Яковенко Н.М.** Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII століття. Волинь і Центральна Україна. Вид. 2-ге, переглянуте і виправлене. Київ: Критика, 2008. 472 с. ISBN 966-8978-14-5.

5-А. **Польські гербовники**, доступні в Інтернеті:

- **Adam Boniecki.** Herbarz Polski. Warszawa, 1899-1913. Tom I – XVI.

<https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=1903441>

- **Herby rycerstwa polskiego przez Bartosza Paprockiego zebrane i wydane r. p. 1584; wydanie Kazimierza Józefa Turowskiego.** Kraków, 1858.

- **Kasper Niesiecki.** Herbarz Polski Kaspra Niesieckiego S.J. Lipsk, 1839-1846. Tom I-X. <https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=709325>

- **Tadeusz Gajl.** Herbarz polski. Od średniowiecza do XX wieku. Gdańsk: L&L, 2011. 608 s. <http://gajl.wielcy.pl> http://gajl.wielcy.pl/herby_main.php?lang=en

- **Tadeusz Gajl.** Nowy herbarz Polski. Gdańsk: Latarnia, 2016. 647 s.

<https://www.taniaksiazka.pl/nowy-herbarz-polski-tadeusz-gajl-p-774773.html>

- **Гербовникъ дворянскихъ родовъ царства Польскаго / Herbarz rodzin szlacheckich Królestwa Polskiego.** Варшава: Типографія С. Оргельбранда, 1853. Т. 1-2. <https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=3274384>

5-Б. **Українські чи малоросійські гербовники:**

- **Лукомскій В.К., Модзалевскій В.Л.** Малоросійскій гербовникъ. Санктъ-Петербургъ: Изданіе черниговскаго дворянства, 1914. 322 с.

<https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=3273921>

- **Модзалевскій В.Л.** Малоросійскій родословник. Киев – Санкт-Петербург, 1908-2004. Т. 1-5.

<https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=2489360>

5-В. Література про польську шляхту Правобережної України та її герби у книгах серії «Шляхта України» видавництва «Яніна» пана О. Пшонківського герба Яніна:

- **Лисенко С.М., Чернецький Є.А.** Правобережна шляхта. Кінець XVIII – перша половина XIX ст. Список шляхти Волинської, Київської та Подільської губерній, дворянські права якої перевірила Центральна ревізійна комісія. Видання 2-ге, виправлене та доповнене. Біла Церква: Видавець Олександр

Пшонківський, 2007. 448 с. ISBN 966-8545-66-5 <http://janina-book.com/lp-shliahta.html>

- **Кобилянський А., Чернецький Є.** Родові герби шляхти. Біла Церква: Видавець Олександр Пшонківський, 2014. 224 с. ISBN 978-617-604-043-9 <http://janina-book.com/herbnobil.html>

- **Лисенко С.М., Чернецький Є.А.** Легітимована правобережна шляхта. Т. II, III, IV, V. Біла Церква: Видавець Олександр Пшонківський, 2006. ISBN 966-8545-53-2 (серія). <http://janina-book.com/lp-shliahta2-5.html>

- **Чернецький Є.А.** Правобережна шляхта за російського панування (кінець XVIII – початок XX ст.) Джерела, структура, стан роду. Біла Церква: Видавець Олександр Пшонківський, 2007. 176 с. ISBN 966-8545-85-6 <http://janina-book.com/shlahta-za-rosii-panuvannia.html>

- **Чернецький Є.А.** Правобережний гербівник. Т. 1-5. Біла Церква: Видавець Олександр Пшонківський, 2006-2012. ISBN 978-966-8545-61-0 (серія).

<http://janina-book.com/prav-herbivnyk-1.html>

<http://janina-book.com/prav-herbivnyk-2.html>

<http://janina-book.com/prav-herbivnyk-3.html>

<http://janina-book.com/prav-herbivnyk-4.html>

<http://janina-book.com/prav-herbivnyk-5.html>

- **Чернецький Є.А.** Фонди дворянських установ Російської імперії в архівах Білорусі, Естонії, Латвії, Литви, Молдови, Польщі, України та Фінляндії. Т. 1. Біла Церква: Видавець Олександр Пшонківський, 2013. 176 с.

- **Чернецький Є.А.** Список шляхти Київської губернії кінця XVIII – першої чверті XIX ст.: Київський повіт.

5-Г. Деякі російські та інші гербовники і родословні книги:

- **Бобринский А.А.** Дворянские роды, внесенные в Общий гербовник Всероссийской Империи. Санкт-Петербург: Типография Стасюлевича М.М., 1890. Т. 1-2. <https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=4051523>

- Родословная книга князей и дворян российских (бархатная книга). Гербовник Всероссийского дворянства, составленный В. Дурасовым. Гербовник дворянских родов Царства Польского.

<https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=2150175>

- **Общий Гербовник дворянских родов Всероссийской империи.** – Санкт-Петербург, 1797-1917. Т. 1-21.

<https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=1415103>

- **Граф Г.А. Милорадович.** Родословная книга черниговского дворянства: В 2 т. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургская Губернская типография, 1901. Т. 1-2. <https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=3273926>

- **Князь А.Б. Лобанов-Ростовский.** Русская родословная книга. С.-Петербург: Издание А.С. Суворина, 1895. Т. 1-2.

<https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=2496192>

- **Подольское Дворянское Депутатское собрание.** Список дворян, внесённых в дворянскую родословную книгу Подольской губернии / Списокъ дворянъ, Подольской губернии. Каменец-Подольск: Типография Подольского Губернского Правления, 1897. 393 с.

- *Дворянский календарь. Справочная родословная книга российского дворянства, 2006.* <https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=1423335>

- *Князь П. Долгоруков. Российская родословная книга. Санкт-Петербург: Типография Карла Вингебера, 1854-1857. Т. 1-4.*

<https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=1237844>

6. **Википедия:** https://ru.wikipedia.org/wiki/Заглавная_страница

7. **Генеалогічні сайти:** <http://beket.com.ua> , <http://www.vgd.ru> ,
<http://forum.genoua.name/index.php> , <http://rodovoyegnezdo.narod.ru> ,
<http://ukrgenealogy.com.ua> , <http://ukrfamily.com.ua> .

8. **Сайти про польську геральдику та генеалогію:**

<http://www.sejm-wielki.pl> – *Marek Jerzy Minakowski, Genealogia Potomków Sejmu Wielkiego.*

<http://gajl.wielcy.pl> – *сайт Тадеуша Гайля, електронна версія його «Польського гербовника», що містить 50000 родів і 5000 гербів.*

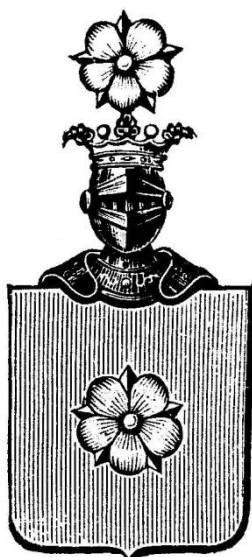
9-А. **Сайт Генеалогічного товариства Юти (Genealogical Society of Utah),** що містить багато оцифрованих документів генеалогічного характеру:

<https://www.familysearch.org>

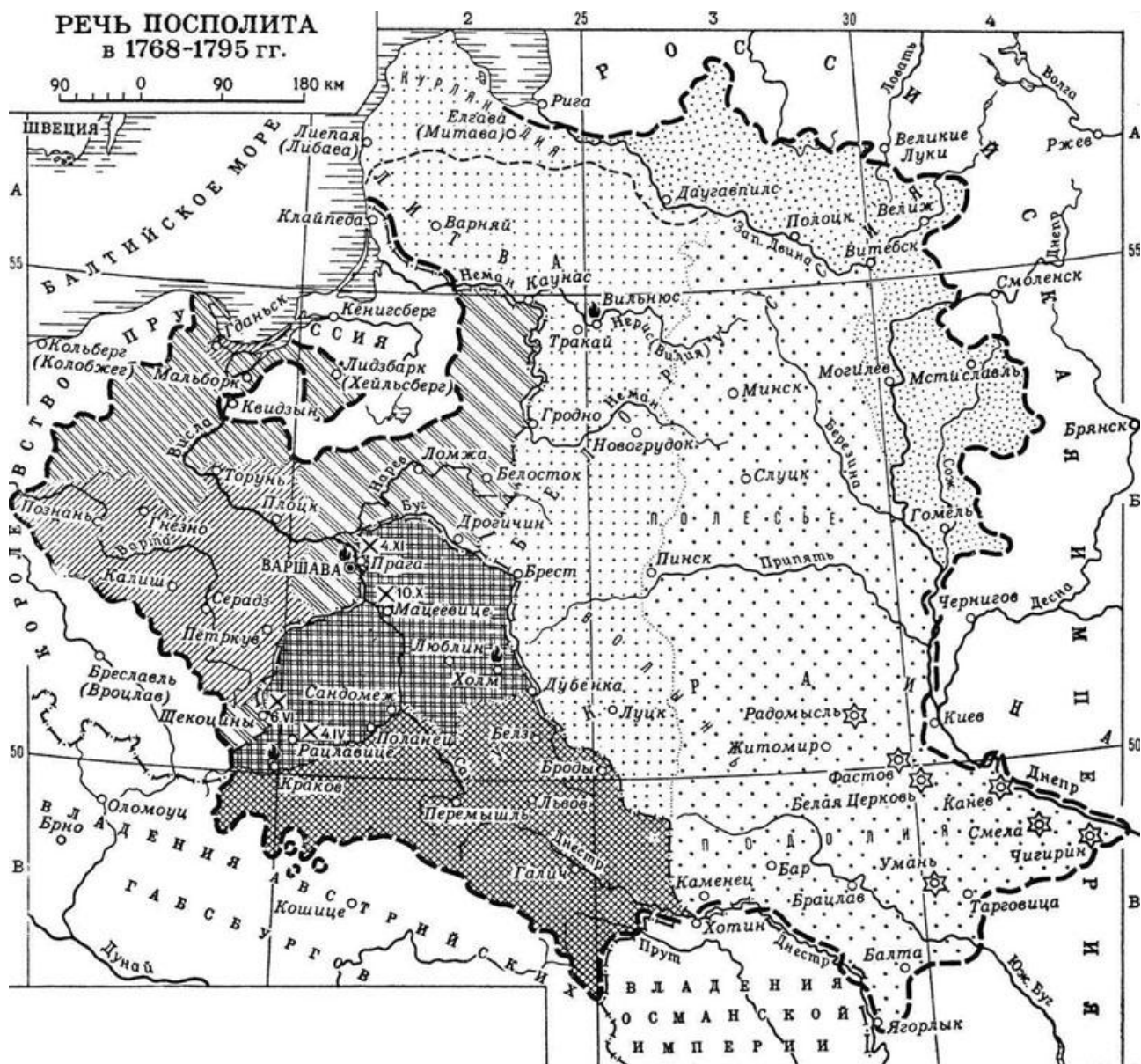
9-Б. Підбірка документів генеалогічного характеру щодо **України** на сайті Генеалогічного товариства Юти:

<https://www.familysearch.org/search/collection/location/1927132?region=Украина>

10. **Наказ Державного комітету архівів України від 06.05.2008 р. N 82,** зареєстрований в Міністерстві юстиції України 8 серпня 2008 р. за N 730/15421 « Про затвердження цін на роботи (послуги), що виконуються центральними державними архівними установами на договірних засадах»: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0730-08/>

Herb Poraj.

Легенда карты

Жирная пунктирная линия – Граница Речи Посполитой к 1768 году.

Заштриховано двойной косой – Польские и литовские земли, захваченные Пруссией в 1772 году (Первый раздел).

Заштриховано одинарной косой – Польские и литовские земли, захваченные Пруссией в 1793 году (Второй раздел).

Заштриховано тройной косой – Польские и литовские земли, захваченные Пруссией в 1795 году (Третий раздел).

Заштриховано диагональной клеткой – Польские и украинские земли, захваченные Австрией в 1772 году (Первый раздел).

Заштриховано двойной клеткой – Польские и украинские земли, захваченные Австрией в 1795 году (Третий раздел).

Заштриховано частой точкой – Украинские, белорусские, литовские и латышские земли, отошедшие к России в 1772 году (Первый раздел).

Заштриховано редкой точкой – Украинские, белорусские, литовские и латышские земли, отошедшие к России в 1793 году (Второй раздел).

Заштриховано средней точкой – Украинские, белорусские, литовские и латышские земли, отошедшие к России в 1795 году (Третий раздел).

Штрих-пунктирная линия – Границы государств в 1795 году.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОДІЛ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ (середина ХІХ ст.)

- – губерніальне місто
- – повітове місто

